

روان‌شناسی یازدهم

مستوی دوم

(نکات و خلاصه درس)

درس اول: تعریف و روش مورد مطالعه

➤ پاسخ دقیق به پرسش های روان شناسی، دغدغه ی روانشناسان است.

هر کسی می تواند به پرسش های روان شناسی پاسخ دهد ولی پاسخ های دقیق و معتبر با ارزش است.

✚ برای آگاهی از درستی یا نادرستی پاسخ دیگران دو راه وجود دارد:

- ۱- آنها را با واقعیت های تایید شده علم روان شناسی مطابقت دهیم.
- ۲- اگر با پاسخ مواجه شدیم که دانشی از آن وجود نداشت باید با روش های علمی قابل بررسی باشد تا صحت آن تایید شود.

پاسخگویی به سؤالات روانشناسی ← به دانش و پژوهش روزافزونی نیاز دارد.
افراد عامی، پاسخ های عامیانه می دهند و به تدریج دیدگاه خود را باور کرده ←
و تبعیت دیگران را می طلبد.

علم چیست؟

منظور علم تجربی است که: ← از روش ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه گیری استفاده می کند.

یکی از اقسام علوم بشری است.

در علوم تجربی با روش هایی مثل مشاهده و سایر روش های عینی، نماد هایی مثل واژگان و اعداد، با قضا یا مطابقت داده می شوند.

علوم با نمادها سروکار دارد.

نماد هر چیزی است که جایگزین چیز دیگری می‌شود، با استفاده از نماد منظور خود را منتقل می‌کنیم.

واژه گزاره ← به یک بیان علمی اشاره دارد.

بعضی از گزاره‌ها مثل فرضیه، در تعریف علم تجربی اهمیت زیاد دارد.

مسئله
نظریه

✓ فرضیه: جمله‌ای خبری است که به صورت خردمندانه‌ای در پاسخ به سؤال طرح می‌شود.

خردمندانه بودن محتوای یک جمله‌ی خبری به چه معناست؟

به این معنا که براساس شانس و تصادف نیست بلکه مبتنی بر دانش و تجربه است.

رابطه‌ی بین مسئله و فرضیه ← دو سویه است.

فرضیه از یک سو می‌تواند در پاسخ به سؤال بیاید.

از سوی دیگر در بررسی نتایج هم پرسش‌هایی به دنبال داشته

باشد.

➤ فرضیه در صورت تأیید ← به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

(سلسله مراتب گزاره‌های علمی)

➤ مجموعه ای از قوانین علمی، نظریه را شکل می دهد.

احتمال تایید شدن فرضیه ها بیشتر از تایید نشدن آن است. اما همه آنها باید به درستی بررسی شوند.

روش بررسی فرضیه ها ← روش علمی است.

‡ نظریه های علوم تجربی را براساس سودمندی آن می سنجد. کاربردپذیری

نظریه ها دارای دو سطح اند:

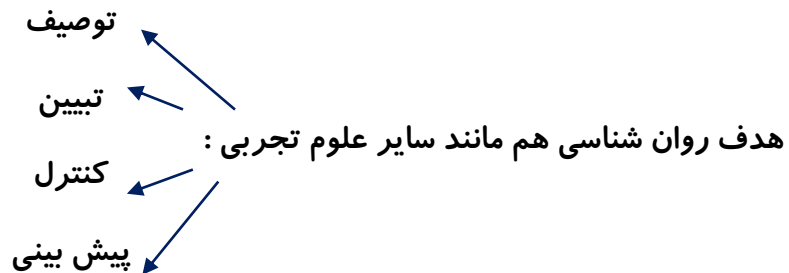
✓ صوری ← ساختاری ظاهری و نحوه نگارش

✓ تجربی ← تجربه پذیری و پژوهش پذیری

* همه نظریه های علمی در دو سطح، رشد نکرده اند.

➤ روان شناسی مانند بسیاری از علوم تجربی در این چارچوب بررسی می شود.

🔔 علوم تجربی چه اهدافی را دنبال میکنند؟

منظور از توصیف ← بیان دقیق و روشن مفهوم موردنظر است.

مثال توصیف ← بیان دقیق مفهوم (جرم) و تفاوت آن با مفاهیم دیگر

توضیحات مردم عامی با توصیف روان شناسان متفاوت است.

روان شناسان در توصیف پدیده ها دقیق اند و سعی می کنند تحت تأثیر پیش داوری

شخصی قرار نگیرند.

تبیین ← به بیان چرایی پدیده می پردازد.

توصیف ← به چیستی مربوط می شود.

در روان شناسی تجربی، سعی می شود **مهم ترین علل بروز پدیده**، مطالعه می شود.

توصیف

* موفقیت در رسیدن به **پیش بینی**، به چگونگی و پدیده بستگی دارد.
کنترل

تبیین

توصیف و تبیین پدیده ها در روان شناسی با اشکال روبه رو است.

دلیل دشواری ← پدیده های روان شناختی تحت تأثیر علت های زیادی هستند.

هدف نهایی همه علوم تجربی، **پیش بینی و کنترل** است.

پیش بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن تری داشته باشد، آسان تر است.

❖ منابع کسب شناخت

در پاسخ به سؤالات

انسان ها و از منابع گوناگونی استفاده می کند.

برای کسب شناخت

منابع کسب شناخت:

- استناد به نظر صاحب نظران و مقام صلاحیت دار
- شیوه های مبتنی بر سیر و سلوک و روش های شهودی
- شیوه خردگرایانه
- روش علمی

استناد به نظر صاحب نظران: صاحب نظران ← افراد متخصص و باتجربه هستند.
اندیشمندان اسلامی، برای کسب شناخت ← به آیات و سیره ی نبوی و تعالیم بزرگان دین استناد میکنند.

شیوه های مبتنی بر سیر و سلوک (عرفا):

- مبتنی بر درک درونی است.
- ویژگی آن ← شخصی و غیرقابل تعمیم بودن است.
- شیوه خردگرایانه (فیلسوفان):
- در این شیوه با کمک فلسفه و روش های مبتنی بر منطق، به حقیقت چیزی پی میبرند.

روش علمی : ← عینی و قابل و تکرار است.

همان روش تجربی است.

دانشمندان نباید بیش از حد به یافته هایشان اعتماد کنند و منابع دیگر کسب شناخت را نامعتبر بدانند.

- موضع آنها باید ← نمی دانم باشد.

- نباید بگویند ← نیست.

تعریف روش علمی: (فرایند جست و جوی با قاعده و نظام دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین.)

تعریف واژه ها:

۱) فرآیند: ← جریان رسیدن به یک عمل ← از مبدأ به مقصد
جریان رسیدن به هدف را فرایند میگویند.

۲) جست و جو ← در جست و جوی چیزی بودن، باعث می شود، روش علمی هدف دار باشد.

۳) نظام دار بودن ← روش علمی دارای قواعد مشخصی است که منظم طی می شود. مهم ترین تفاوت فرد عادی و دانشمند ← دانشمند، منظم و قاعده مند با مسئله روبه رو می شود.

ابهام زدایی

۴) موقعیت نامعین: - دانشمند به دنبال و است.

روشن سازی

دانشمند با طرح مسئله، موقعیت ناشناخته خلق میکند و به واسطه روش علمی، موقعیت ناشناخته روشن می کند.

تعریف عملیاتی

ویژگی روش علمی: تکرارپذیری

روش علمی: ← روش مورد نظر دانشمندان است.

در این روش هر متغیر باید به طور دقیق بیان شود. ← (تعریف عملیاتی)

منظور از تعریف عملیاتی چیست؟ متغیر موردنظر باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود.

باید همه افراد با مطالعه تعریف متغیر موردنظر، به برداشت یکسان برسند.

متغیر \neq ثابت / تعریف عملیاتی باعث سهولت اندازه گیری می شود.

اندازه گیری \leftarrow نسبت دادن عدد به ویژگی های اشیا و افراد. هرچه متغیر دقیق تر

تعریف شود، اندازه گیری هم دقیق تر است.

ویژگی دیگر روش علمی، تکرار پذیری است.

خصوصی

‡ یافته های به دست آمده از روش علمی، و نیست.

شخصی

هر فردی با تکرار ضوابط علمی، می تواند یافته های علمی را تکرار کند.

اگر کسی با روش خاصی به یافته ها برسد \leftarrow دیگر روش علمی نیست.

روان شناسان به دلیل : رعایت مسائل اخلاقی و پیچیدگی پژوهش های مربوط به انسان، با محدودیت مواجه است.

شاید به همین دلیل باشد که روش علمی تاکنون نتوانسته است به پرسش های بشر امروز پاسخ دهد.

تعریف روانشناسی

در بین روان شناسان، تعریف واحدی برای روانشناسی وجود ندارد.

گذر زمان

و ، باعث تغییر اطلاعات ما می شود. ← در نتیجه از پدیده ها فهم دقیقتری

پیشرفت

خواهیم داشت.

پدیده های جهان چنان پیچیده است ← که دانشمندان مجبورند از زوایای گوناگون به آن نگاه کنند.

گذر زمان

در نتیجه دلیل اصلی وجود تعاریف مختلف در روان شناسی

پیشرفت دانش است.

زاویه نگاه دانشمند

برخی، روان شناسی را علم مطالعه ی رفتار و تجارب انسانی می داند.

در آغاز قرن ۲۰، اکثر روان شناسان، آن را مطالعه ی زندگی روانی، ذهن و هوشیاری می دانستند.

بسیاری عقیده دارند که جامع ترین تعریف این است ← علم مطالعه رفتار و

فرآیندهای ذهنی (شناخت)

رفتار ← به هر نوع فعالیت قابل مشاهده جاندار (لانه سازی پرندگان، راه رفتن انسان و...)

واژه ی (فرآیند ذهنی) به دلیل عدم مشاهده مستقیم بسیاری از رفتارها و تاکید بر

کنش های انسانی در این تعریف لحاظ شد.

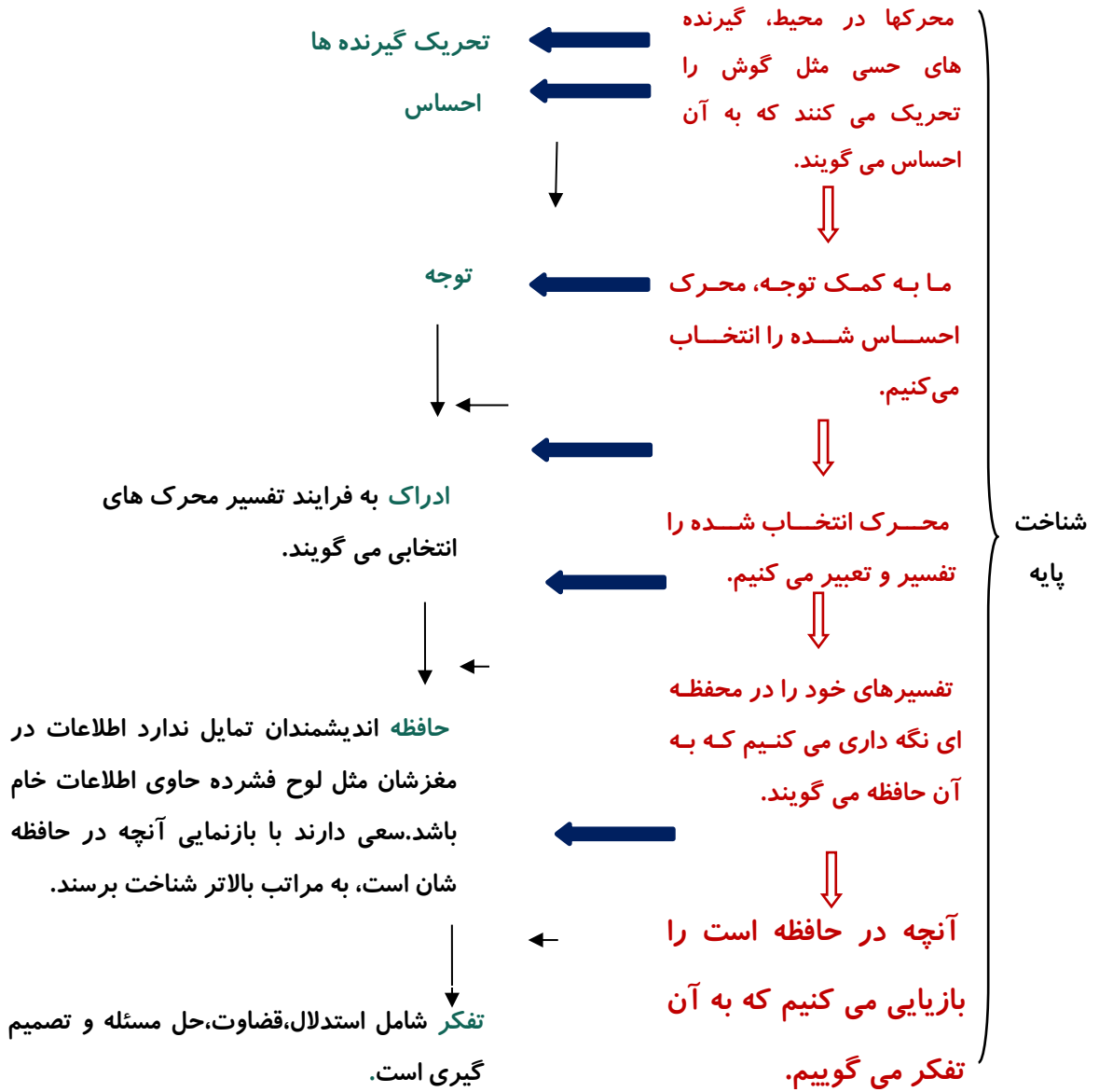
فرآیندهای ذهنی با واژه شناخت تعبیر می شود.

شناخت چیست؟

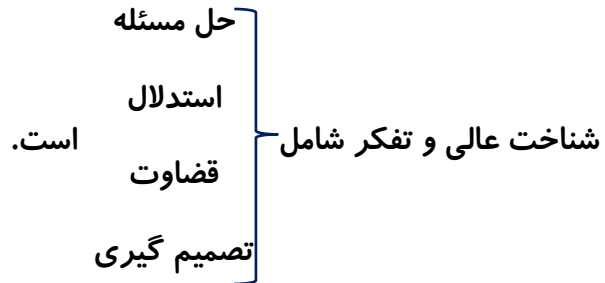
روان‌شناسی نوین در تبیین موضوعات مورد مطالعه با واژه‌ی شناخت بسیار سرو کار دارد و ما در این بخش کتاب این مفاهیم را به صورت سلسله مراتبی توضیح می‌دهیم.

➡ مراحل شکل گیری شناخت:

تحریک گیرنده ها ← احساس ← توجه ← ادراک ← حافظه ← تفکر

* از توجه تا تصمیم‌گیری ← شناخت نام دارد.

هرچه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی برویم پردازش پیچیده‌تر می‌شود.
پردازش پیچیده‌تر به معنای ← دریافت و فهم بیشتر است.

انواع پردازش :

- ادراکی ← صرفاً بر ویژگی‌های حسی مثل شکل و ظاهر محرک تکیه دارد.
- مفهومی ← سعی می‌شود به ویژگی‌های مشترک محرک‌های مختلف دسترسی داشته باشد و به مفهوم برسند.

پایدارتر

هرچه پردازش مفهومی‌تر باشد ← شناخت شکل گرفته، **و** است.

کارآمدتر

حل مسئله بر تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی ← کارآمدتر است.

روان‌شناسی نزد پیشینیان

انسان از گذشته، می‌خواسته است که **من و خویشتم** را بشناسد.
در تعالیم دینی ← سودمندترین معارف بشری را **معرفت نفس** می‌دانند.
ابتدا در چه علمی ابعاد غیرجسمانی شناخته می‌شد؟ در معارفی مثل فلسفه

در آلمان لایپزیک

اولین آزمایشگاه روان‌شناسی توسط ویلهلم وونت تاسیس شد.

در سال ۱۸۷۹

سال ۱۸۷۹ مبدأ شکل‌گیری روان‌شناسی

از سال ۱۸۷۹ روان‌شناسی به مدد روش‌های نوین در کشورهای مختلف رشد کرد. دانشمندان اسلامی از دیرباز با الهام از قرآن و تعالیم دینی سعی کردند به تبیین مضامین روان‌شناختی بپردازند.

✚ از نظر قرآن:

- حیات انسان دو شکل دارد: اخروی یا دنیوی (نحل، ۹۷)
 - زندگی دنیا متاعی فریبنده است. (انعام، ۳۲)
 - سرای آخرت را سرای زندگانی و آرامش می‌داند. (عنکبوت، ۶۴)
 - عامل تغییر و تحول اجتماعی، خود انسان است. (انفال، ۵۳)
 - هر جامعه‌ای در گرو کردار خویش است. (بقره، ۱۳۴)
- جاحظ: ← از پیشگامان روش علمی - تجربی است.

الهام

ابزارهای شناخت انسان از نظر او، عقل است.

وحی

هدف‌های آموزش

ابن‌سحنون ← درباره‌ی و سخنان ارزنده‌ای دارد.

وظایف معلم و آموزش

کندی :

- اولین فیلسوفی که در اسلام، به شرح و توصیف نفس و اقسام آن پرداخته است.
- به شیوه ی ارسطو کار کرده است.

نظم بخشیدن به علوم

ابونصر فارابی: - در **و** تلاش علمی بسیاری کرده است.

ایجاد هماهنگی میان آنها

- از نظر او برای رسیدن به سعادت ← باید بعد مثبت انسان تقویت شود.

- از نظر او برای شکوفایی فطرت از طریق آموزش امکان پذیر است.

ابن سینا: ← بر اهمیت ادراک حسی در جریان شناخت تأکید دارد.

شناخت راستین را شناخت عقلی می داند.

‡ اصول و روش های تربیتی او :

۱- خودشناسی

۲- تربیت نفس

۳- توجه به تفاوت های فردی

۴- شناخت استعدادها

۵- در نظر گرفتن مراحل رشد

۶- آموزش گروهی و تشویق است.

بیشتر این مطالعات جنبه صوری نظریه پردازی بوده است. بیشتر این دانشمندان در بعد

تجربی آغازگر خوبی بوده اند، ولی متأسفانه تداوم نیافت.

❖ نقش دستگاه عصبی در عملکرد روان شناسی

توجه

ادراک

دستگاه عصبی و مغز، اساس توانایی ما در زمینه ی حافظه است.

تفکر

تعامل با دنیای اطراف

چرا روان شناسی مطالعه کارکردهای مغز را ضروری می داند؟
زیرا بعضی کارکردهای روان شناختی، با بخش هایی از مغز مرتبط است.

پیش مغز

مغز دارای سه ناحیه است میان مغز

مغز پسین

(نحوه قرار گرفتن این بخش ها از جلو تا عقب دستگاه عصبی در جنین در حال رشد است.)

پیش مغز: - قشر مخ: } ۱- در تفکر و فرآیندهای ذهنی نقش دارد
۲- اهمیت بیشتری دارد.

- هسته های قاعده ای

هیجان

انگیزش

- دستگاه لیمبیک یا کناری برای

حافظه

یادگیری

ماهی و خزندگان که غریزی به محیط پاسخ می دهند دستگاه لیمبیک شان رشد نیافته است.

- تالاموس ← اطلاعات حسی را به قشر مخ انتقال می دهد.
- هیپوتالاموس ← رفتارهای مربوط به بقا را تنظیم می کند.

فرار کردن

جنگیدن

مثل

تغذیه

جفت گیری

میان مغز: - کارکردهای متعددی دارد.

- دستگاه فعال ساز شبکه ای ← پیام های مربوط به خواب و برانگیختگی را منتقل

می کند.

مغز پسین:

بلع

فعالیت های قلبی

- بصل النخاع ← کنترل

هضم

تنفس

- پل مغزی ← ریشه های عصبی که علائم را از بخشی به بخش دیگر می برد.

کنترل هماهنگی بدن

← مخچه توازن به عهده ی مخچه است.

کشش عضلانی

چپ ← در دانش آموزی و حرکت نقش مهم دارد .

مغز ← دو نیمکره ی

راست ← گنجینه دانش معنایی است .

افرادی که در حرکات مهارتی مشکل دارند غالباً نیمکره ی چپ آنها دچار آسیب است.

پیشانی
آهیانه ای
تقسیم
گیجگاهی
پس سری

نیمکره های مغز و قشر مخ ← برای مقاصد علمی به ۴ قطعه

می شود.

پردازش حرکت

قطعه پیشانی، با پردازش حرکت سر و کار دارد.
فرآیندهای عالی مثل تفکر

قطعه آهیانه ← با پردازش تنی و حرکتی سر و کار دارد.
قطعه پس سری ← به پردازش اطلاعات دیداری مربوط می شود.
اگر مغز انسان آسیب ببیند ← کارکرد شناختی او مختل می شود.
آسیب های مغزی :

(۱) سکت:

- کم خونی ← زمانی که طی سالیان دراز، بافت های چربی در رگ به وجود می آید و تکه ای از این بافت جدا شده و در سرخرگ مغز متوقف می شود.
- خون ریزی ← رگ خونی در مغز پاره می شود و سلول های آن منطقه می میرند.

(۲) نئوپلاسم ← تومور مغزی

(۳) آسیب مستقیم به سر ← در کشور ما به دلیل سوانح رانندگی آسیب مستقیم به سر زیاد است.

برخورد سر با شیشه

می تواند علت این آسیب باشد.

پرت شدن از موتور

سکت زمانی پدید می آید که ← جریان خون مغز دچار اختلال می شود.

❖ روش های جمع آوری اطلاعات

۱- مشاهده:

- در مراحل اولیه که بررسی آزمایشگاهی امکان پذیر نیست.
- از راه مشاهده موضوع مورد مطالعه تبیین می شود.
- به طور مثال با مشاهده رفتار نوزادان، حیوان ها می توانیم رفتار نوع دوستانه را به صورت تکاملی مطالعه کنیم و جزئیات الگوی حرکتی نوزادان را بفهمیم.

ثبت دقیق

- باید همراه و باشد.

بدون پیش داوری شخصی

- برخی در محیط آزمایشگاه به مشاهده می پردازند.

۲- پرسش نامه:

- مسائلی را که به کمک مشاهده امکان پذیر نیست، می توان با پرسش نامه مطالعه کرد.

- در این حالت از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او می پرسند.

دقیق

- پرسش نامه باید و باشد.

معتبر

- پرسش نامه ها به صورت مختلف نمره گذاری می شوند و از نتایج آن باید با احتیاط عمل کرد.

۳- مصاحبه:

- برخی موضوعاتی که نمی توان از پیش تعیین شده مشاهده کرد یا به وسیله پرسش نامه مطالعه شود.

- محقق پس از شنیدن پاسخ سوال قبلی، پرسش بعدی را سازمان می دهد.
- برخلاف گفت و گوی معمولی، هدفمند و سازمان یافته است.
- انواع مصاحبه چگونه شکل می گیرد؟ **با توجه به موقعیت**

ساختار یافته

- مصاحبه به شکل های مختلف اجرا می شود، ولی دو شکل و متداول تر بدون ساختار است.

مصاحبه ساختار یافته:

- با بلی و خیر و انتخاب یکی از گزینه ها به سؤال پاسخ می دهد.
- شبیه پرسش نامه است. ← ولی به پرسش نامه ارجعیت دارد.
- چرا؟ زیرا امکان اخذ اطلاعات بیشتری وجود دارد.
- در همه پرسشی از آن استفاده می شود.
- مصاحبه بدون ساختار:
- وقتی نتوانیم موضوعی را بطور مستقیم از کسی پرسیم.
- در این روش، با پیروی از برخی اصول و طرح کلی، فرد مصاحبه شونده به سمت پاسخ موردنظر هدایت می شود.
- از این شیوه برای اخذ اطلاعات عمیق استفاده می شود.
- در این روش باید به نکات اخلاقی توجه شود.
- این روش بسیار وقت گیر و نیازمند آموزش های ویژه است.

۴- آزمون:

- افراد عادی با آن مواجه می شوند در زندگی روزانه
- ابزاری برای کمی کردن ویژگی های روان شناختی است.

- ساخت آن بسیار دشوار است و فرآیند پیچیده ای را طی می کند.
- باید چیزی را اندازه گیری کند که برای آن ساخته شده است.
- در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسانی بدهد.
- استفاده از آزمون ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید به همراه سایر روش ها باشد.
- اگر افراد کم تجربه از آن استفاده نکنند، مشکل آفرین خواهد بود.

❖ گرایش‌های روان‌شناسی

روان‌شناسی گرایش‌هایی مثل، بالینی، شناختی، رشد و خانواده، اجتماعی، کودکان استثنایی و ... دارد.

روانشناس بعد از دیپلم، ۴ سال در مقطع کارشناسی روانشناسی تحصیل می کند بعد حدود سه سال در یکی از گرایش‌های مختلف تحصیل میکنند بعد از کارشناسی ارشد، ۴ سال در مقطع دکتری تخصصی روان‌شناسی تحصیل می کنند.

❖ تفاوت روان‌پزشک و روانشناس

روان‌پزشک کسی است که بعد از دوره پزشکی عمومی، ۳ سال در زمینه اختلالات روانی، تشخیص و درمان، آموزش میبیند و به کمک درمان‌های دارویی اختلالات روانی را درمان می کند.

بانک محتوای آموزشی SET

آسان و سریع مطالب مهم را مرور کنید و برای آزمون آماده شوید.

همین الان کلیک کن

دوره‌های آموزشی

با دوره‌های آموزشی وارد مسیر یادگیری شوید و گام به گام خود را در کل درس راحت کنید.

نمونه‌سوال‌ات حل شده

با نمونه سوال‌ات حل شده درس به درس، مثال‌های مهم را ببینید و مفاهیم را آسان درک کنید.

خلاصه نکات

با خلاصه نکات درس به درس فقط به نکات مهم بپردازید و زمان را ذخیره کنید.

ویدئو آموزشی

با ویدئوهای کوتاه درس به درس، مطالب درس را آسان و سریع یاد بگیرید.

www.youtube.com/@saminskill

www.aparat.com/set_ir_official

www.instagram.com/set.ir.shop

t.me/set_ir_levelup

[@set_ir_levelup](https://www.facebook.com/set_ir_levelup)

[@levelupset](https://www.facebook.com/levelupset)

۰۲۱۴۴۰۷۰۷۳۰

۰۹۰۲۷۱۴۳۴۰۲

اسکن کنید